

Türk Tıp Tarihi Arkivi

Cilt 4. No. 15. 1940

TÜRKİYEDE XVIII İNCİ ASRIN BAŞINDA ÇİÇEK AŞISI TATBİKİNE DAİR

O. T. HULT [*]

Dilimize çeviren : AKDES NİMET KURAT

İsveç kralı Karl XII (Demirbaş Şarl) — 1713 Şubatında zorla Benderden kaldırılıp Edirne civarındaki Timürtaş'a nakledildikten sonra 1713 Temmuzunda fevkalade şiddetli, zehirli ve (pestilence imsi) bir sıtmaya tutulduğu zaman, müdavim doktorları Skragge ile Neuman adlı iki tabibtir. Bu sırada her iki doktor da hastalanmışlardı; bunlardan Skraggenin daha ağır hasta olduğunu, ve kralın tedavisine ait emirlerini ancak sedyesinden verebildiğini, yine hasta olmakla beraber kralın tedavisine devam eden, Neumann'ın raporlarından öğrenmekteyiz.

Karl XII. nin ve onun müdavim (hususi doktoru - médecin ordinaire ou médecin du roi) doktorlarının Türkiyedeki ikametleri tıp tarihinde ehemiyetli bir vak'a ile bağlıdır.

Hakiki çiçeği vücuda aşılama suretiyle, bu hastalığın çok şiddetli bir şekilde cereyanına mani olabilmek, ve vücudun çiçeğe karşı immünité (muafiyet) sini elde etmek için, muhtelif yerlerde halk tıbbınca malûm olan, [1] aşı üsülü, o sıralarda İstanbulda, maamafih yalnız hristiyan ahali arasında, nazarı dikkati celbedecek bir surette tatbik edilmekte idi. Bu cins halk tıbbının bilhassa şu iki mevkide umumun nazarı dikkatini celbedecek kadar muvaffakiyetli olarak tatbik edildiğini öğreniyoruz : Biri Selânikte diğeri de Filibede; buralarda binlerce muvaffakiyetli çiçek aşısı yapılmakta idi.

[*] O. T. Hult un : Karl XII. (Demirbaş Şarl) ın Rus - Leh seferi esnasında Sağlık koruma ve Hastabakıcılık teşkilâtı adlı, İsveç İlimler Tarihi Cemiyetinin organı olan LYCHNOS mecmuasında (Uppsala 1938, SS 95 - 138) çıkan yazısından terceme edilmiştir. Terceme edilen sayfeler : 112 - 119.

BÜYÜK TÜRK HEKİM ve FİLOZOFU "İBNİ SİNA," HAKKINDA AMERİKAN TIP ÂLİMLERİNİN ŞAYANI DİKKAT MÜTALAALARI

Dr. SAİM SAĞLIK
Diyarbakırda doğum ve kadın
hastalıkları mütehasısı

Şikagonun en büyük Doğum ve Kadın hastalıkları Kliniği olan (Lying-in Hastanesi), emekli Profesör «De Lee» nin kıymetli mesaisile kurulmuş ve beynelmilel şöhret almıştır. Prof. De Lee (Dili okunur) bu Doğum Hastanesinde konsültan ve fabri olarak çalışır. Zaman zaman konferanslar verir. ve *sinema ile doğum derslerinden pek şöhret almıştır.*

Prof. Dr. J. B. DeLee, Chicagonun ve
Amerikanın en şöhretli doğumcusu

Bir akşam doğum tarihçesi hakkında vereceği bir konferansa davet edilmişti. Konferansında zamanımıza kadar geçen Avrupa ve

Amerikadaki doğum tarzlarından bahsetti. Konferanstan sonra profesöre teşekkür ederken (Türk İbni Sina, Türkiyedeki doğum tarihi) gibi bazı mevzular üzerinde konuştuk. *O aylarda Şikagoda iken hazırladığımı hulâsa halinde (Türk tababeti tarihi, Türk İbni Sina, Türkiyede Doğum tarihi ve Gülhane hastanesi tarihi) hakkındaki yazımı Amerikan Tıp tarihi mecmuasında resimleriyle neşrettiler. Hediye olarak gönderdikleri kopyalarından alâkadar ecnebi Profesörlere gönderildi. (Türkçesi Türk Tıp Tarihi arkivinde basılmıştır).*

Philadelphia'da Jafferson Tıp
Kolleji Emekli Doğum Şefi Prof.
Dr. P. Brooke Bland

(Amerikan tıp âleminde Türk hekim ve
filozofu İbni Sina hakkında neşriyat ve
tebliğde bulunmuştur.)

Şikagodaki Prof. De Lee ve Filadelfiyadaki Prof. Bland (Blent okunur) bilhassa « İbni Sina » nın Türk olduğunu Amerikan Tıp neşriyatında ilk olarak bildiren bu etüdü memnuniyetle karşılamışlardır. Filadelfiyalı Prof. Bland klinik hayatına veda ederken (Bazı eski kitaplar ve Bazı eski otörler) adlı bir konferans vermiş ve iktibas ettiği resimlerini projeksiyonla göstererek şu izahatı vermiştir :

(Hekimlerin prensi olan İbni Sina - Avicenna - 980 de Buharada doğmuştur. Evvelce zannedildiği gibi Acem veya Arap olmayıp halis Türk orijindedir. Tıp tarihinin bu meşhur simasının Türk asıldan olduğu İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsünün son senelerde yaptığı incelemeler neticesinde mukni surette ispat edilmiştir. İbni Sina « Kanunu Tıp » ve yüzden fazla diğer Tıp kitaplarından başka Geolojile de meşgul olmuştur. Ayrıca seçkin bir şâir olduğundan mevzuuma güzel bir şiirini de aldım.)

Prof. Bland bu konferansının matbu bir nushasını da lütfetmiştir. Tıp tarihi mecmuamızda nakledildi. İsimleri geçen her iki Profesör dostluk eseri olarak birer portrelerini hediye olarak göndermişlerdir.

Prof. De Lee İbni Sinanın doğum mesaisinesait başka bir mevzu daha istemiştir. O da hazırlanmaktadır.
